

# TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ.

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 » — »

Negyedévre . . . 1 » 50 »

Egy hónapra . . . » 60 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 » — »

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra . . . » 80 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 » — »

Negyedévre . . . 2 » 50 »

Egy hónapra . . . 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

## Az első napok nehézségei és tanulmányai.

Röviden referáltunk már lapunkban az új aera első napjainak eseményeiről. Az a néhány eset, ami eddig előfordult, kettőről győz meg bennünket, illetőleg fényesen igazolja két állításunkat.

Mig szeptember utolsó napjaiban nem győzték a lelkészek végezni az esketést, szept. 29-én és 30-án magában a fővárosban félezer esketés történt (megjegyezzük, hogy a kálvintéri ev. ref. templomban az utolsó napon 50 pár esküdött örök hűséget), — addig az első két nap alig akadt 10 polgári esketés az egész országban. Világos jele annak, hogy *milyen humbug volt a közvéleményre való hivatkozás.*

Másik tanuság az eddigi esetekből az, hogy a jelenlegi személyzet teljesen *képtelen megfelelni* a reá váró feladatnak. Budapesten az első polgári esketésnél két hibát követett el a polgári anyakönyvvezető. Megjegyezendő, hogy a liberális lapok közlése szerint megelőző nap »próbát« tartottak a polgári esketésből. Elképzelhetjük, hogy mi lesz a falukon, ahol oly szemenszedett a személyzet, ahol nincs a háta megett a kerületi anyakönyvfelügyelő, mi lesz különösen komplikáltabb esetekben? Milyen hiteles lesz azoknak az anyakönyveknek, amelyekben az első lapon már két kiigazítás történik?

Most már van némi fogalmuk a munka nagyságáról is, melyet magukra vállaltak. A szegény özvegyek és nyugdíjasok illetményeiket nem vehették fel, mert nem volt a hivatalban, aki igazolta volna személyazonosságukat. Budapesten egy egyetemi tanár özvegyét a hivatalban levők közül nem ismerte senki és azért megtagadták tőle életben létének igazolását. Pedig annak az özvegynek vagy nyugdíjasnak joga van illetményéhez. És ki fog neki kenyeret adni vagy ki fog helyette lakbért fizetni?

A kálvintéri hivatalban egy hirdetés felvétel (semmi akadály nem volt, min-

den okmány rendben volt!) jó félóraig tartott.

Egyik liberális fővárosi napilap hozzá teszi: »Ha csak 20 hirdetési bejegyzés történnék is a négy közigazgatási kerületből, akkor az anyakönyvvezetőnek már *tíz órát* kell naponként foglalkoznia a hivatalban és nem marad ideje a házassulók összeadására.« És hol marad még a többi dolog, a születések és halálozások bejegyzése, statisztikai kimutatások elkészítése, kivonatok kiállítása stb.?!

Most még újabb dolgot is biztak rájuk, t. i. az anyakönyvvezetőknek kell megvizsgálni és ajánlatot tenni arról is, megadható-e a hirdetési felmentés?

A fővárosi hivatalokban d. e. 8—1-ig és d. u. 3-tól fél 8-ig dolgoztak, még éjjelre irnokot is fogadtak, pedig ez nem volna szabad, mert csak miniszterileg kinevezett anyakönyvvezető irhat a polgári anyakönyvbe s e mellett egy kerületnek csak egy anyakönyve van. A fővárosi lapok már most kijelentik, hogy az eddigi három helyett *legalább is tíz* kell. Kijelentik egyúttal minden tartózkodás nélkül azt is, hogy »ha így marad az állapot az egész intézmény alaposan kompromittálva lesz.« (Bud. Hirlap.)

Nagy hangon hirdették, hogy a polgári házasság nem fog a vallás hátrányával járni. Mindenki elfog menni a templomba is. Helfi nem habozott kijelenteni, hogy a »becsületes ember (szórol-szóra így!) ezután is elfog menni a templomba esküdni. Még az anyakönyvvezetőknek is utasításba adták, hogy jelentsék ki a polgárilag egybekelték előtt, hogy ezzel még nem tettek eleget vallási kötelességüknek.

És ime már a második nap akadt egy derék pár (Spitz Lajos és Brayer Julia, mindketten izraeliták), melynek nem kell a vallásáldása. Spitz Lajos u. i. a polgári anyakönyvvezető fentebbi figyelemztetésére nagy hetykén kijelentette, hogy ő neki teljesen elegendő az, ha az állam törvényei szerint jogérvényes a há-

zasságkötése s nem is megy a rabbihoz, mert nem ad ki arra pénzt.

Ugyancsak a második nap *Debreczenben* is akadt már egy pár, mely egyházi házasságot nem kötött. Gyönyörűséges kezdet!

Nem lenne teljes a tanuságoknak a sorozata, ha kihagynók a dohányutczai izr. neolog imaházban tartott esketési beszédet. A budapesti neolog izraeliták főrabbija, dr. Kohn ugyanis a már polgárilag egybekelt Krieshaber Károly Joachimot és Mezei Annát **jegyesek**-nek szólította. Tehát a törvény életbelépte óta a budapesti *neolog főrabbi volt az első, aki a már megkötött polgári házasságot vallásilag érvénytelennek jelentette ki.*

Megjegyezzük magunknak azt az esetet és előre is tiltakozunk ellene, hogy hazafiatlannak kiáltsák ki a kath. papságot majd akkor, ha az, a püspöki utasításhoz hiven, hasonlólag fog beszélni és cselekedni.

A történelmi hűség kedvéért feljegyezzük azt is, hogy a tervbe vett illuminációk és ünnepek — három vidéki várost kivéve — elmaradtak; valamint az is, hogy a fővárosban ez első párt, mely polgári házasságot kötött, az utcán álló nép »Abczug polgári házasság!« kiáltással fogadta.

Az új aera első két napja tehát tanulságokban elég gazdag volt. Aggodalmainknak és állításainknak már ez is elég igazolást nyújt. Mit hoz még majd a jövő?

Dr. Szalárdi.

## A katonai önkéntesek második szolgálati éve.

Laptársunk a »Nemzeti Ujság« e tárgyban a következő figyelemreméltó közleményt hozza:

A hadügyminiszter tudvalevőleg még a tavasszal rendeletet bocsátott ki, melyben kimondja, hogy azok az önkéntesek, a kik a tiszti vizsgálaton megbuknak, ha egyébként kifogástalan viseletűek, szabadságra bocsáthatók s nem okvetlen szükséges, hogy a második évet

is kitöltessék velők. A hadügyminiszternek ez a rendelete, úgy látszik, egyik-másik ezredparancsnok előtt teljesen ismeretlen, mert azt nem akarjuk róluk feltenni, hogy nem respektálják a hadügyminiszter rendeletét s ez az oka, hogy a bukott önkénteseket, tekintet nélkül magavi-seletükre, visszatartják a második évre is, noha közülük többnek ez által esetleg egész életpá-lyáját tönkre teszik. Ez a kegyetlen sors érte legújabbán a pozsonyi 25-ik gyalogezred tizenegy önkéntesét, a kiket a tulságosan szigorú kassai vizsgáló bizottság ítélte méltatlanoknak a kardbojtra. Ezek előtt ugyanis tegnap napi-parancsban hirdették ki, hogy valamennyinek utána kell szolgálni a második évet. Ez a méltánytalan eljárás természetesen nagyon elkese-ritette a tizenegy intelligens fiatal embert s szomorú helyzetükben még csak abban biznak némileg, hogy a felsőbb katonai hatóság talán majd talál valamelyes utat-módot, hogy meg-értse az ezredparancsnok ural, hogy az efféle eljárással sokkal többet árt, mint használ s megszabadítja a második év szolgálatára kény-szerített ifjakat a katonaság terhétől s vissza-adja őket élethivatásuknak. Ezt reméljük, annál inkább, mert hinni akarjuk, hogy a hadügymi-niszter nem azért adta ki rendeletét, hogy port hintsen vele az ország szemébe, hanem bizo-nyára megfontolva, azért, hogy azt figyelembe is vegyék s a szerint járjanak is el az illeté-kes katonai hatóságok.

### A közigazgatási bíróságok.

A közigazgatási bíróságok életbeléptetését a kormány 1896. októberre tervezi s ehhez képest ennek az intézménynek a költsége 40535 forinttal elő is van irányozva, átmeneti kiadásképpen pedig a Budapesten székelő bírósá-g helyiségeinek bebutorozására és átalakítási költségekre 27,000 forint van felvéve. Az indokol-lás jelzi, hogy a költségek előirányzásánál csu-pán a felső közigazgatási bíróság szervezésénél járó kiadások vétettek figyelembe, ellenben az elsőfoku bíróságok költségei mellőzettek és pedig szert, mert ez utóbbi költségek egyelőre hozzávetőleg is alig állapíthatók meg és mert az elsőfoku bíróságok felállítása, a javaslatban foglalt tervezet szerint, az államkincstárra

számbavehető megterhelést nem von maga után. A mennyire a felsőbíróságnak a javas-latban körvonalozott hatásköre alapján a felső-bíróság ügyforgalmát hozzávetőleg megbecsülni és ehhez képest az alkalmazandó személyzet létszámát is megállapítani lehet, az első szer-vezéskor körülbelül a pénzügyi közigazgatási bíróság mostani személyzetének kétszeresére lesz szükség, vagyis a felső közigazgatási bírósá-g személyzetén felül még ugyanannyi személy-zetre lesz a felső közigazgatási bíróságnak általános közigazgatási osztályában szükség. Így a felső közigazgatási bíróság személyzete az első szervezéskor az elnökön, másodelnökön, 3 tanácselnökön felül 24 bíróból, 2 elnöki titkár-ból, 8 tanácsjegyzői tisztelet teljesítő segédtitkár-ból és megfelelő kezelőszemélyzetből fogna ál-lani. Miután pedig a felső közigazgatási bírósá-g alkalmazottjait a törvényjavaslat szerint a királyi kúria alkalmazottaival egyenlő rang és jelleg fogja megilletni, a felső közigazgatási bi-róság alkalmazottjainak javadalmazását a ki-rályi kúria megfelelő alkalmazottjai javadalmazás-ával megegyezően kell felvenni.

### A béke kezdete.

(Le a feszülettel!)

Szomorúan kezdődik az ígért békülékeny végrehajtás. Jól tudják, hogy a nép anélkül is csak a valódi kényszernek engedve nyugszik bele az új rendbe, és azért mégis jónak látják vérig lázítani a szegény népet. Nem elég, hogy a nép átengedi község házát az álla-mi anyakönyvvezetésre és polgári házasság-kötésre, hanem egyes telhetetlenek azt is akar-nák, hogy tagadja meg a nép Istenét, lökjék ki a község házából (ahol még van!) az Isten Fiá-nak feszületét. Hogy mire vezet az ilyen minő-síthetetlen eljárás? — megmutatta Nagy-Ma-ros ker. lakosságának elszánt, minden dicső-reten felül álló magatartása. Közöljük az esetet egész terjedelmében a fővárosi sajtó után:

A csendes és békés természetű nagy-ma-rosi németeket Scheibner Jakab odaváló ke-reskedő, vagyos megyei virilista komisz eljá-rása mód nélkül fellázította. Scheibnernek sze-metszurt a község háza tanácstermében lévő fe-szület és nem követelt egyebet, minthogy a bíró, miután a polgári házasság életbe lép s

abban a teremben különféle vallású emberek fognak egybekelni, ennél fogva a feszületet ve-gye le. Niegreis István községi bíró Scheibner első felszólalására nem is reflektált. Október elsején, midőn a polgári házasság tényleg életbe lépett, Scheibner ismét belépett a te-rembe, hol a községi elöljáróság éppen ülése-zett. A lelkek ugyanis ingerültek voltak. Éppen a templomból jöttek oda, hol a plébános a fő-pásztori levelet olvasta fel és az új törvényeket ismertette, mit a nagymarosiak szintén igen kedvetlenül fogadtak és elkeseredetten távoztak a templomból. Scheibner tehát a lehető leg-rosszabb hangulatban érte együtt a képviselő-testületet, midőn újra előállott az ő kívánságá-val, hogy a feszületet a tanácsteremből távo-lítsák el, ő azt követeli s ha ezt nem teszik, mondja, a főispánnál és ha kell, a kormánynál fog lépéseket tenni, de ő a feszületet ezentul nem akarja ott látni. A piros képű polgárok ennek hallatára elsápadtak, egy pillanatra ha-lotti csend lett, az elkeseredés, a düh nem en-gedte őket szóhoz jutni. A bíró állott föl első-nek, hangja remegett a nyugodt vérű német-nek, midőn azt mondotta:

— Arra a Krisztusra esküszünk, hogy mig mi élünk és utódaink, azt a feszületet on-nan nem veszi le senki emberfia!

Mintha a nyelvek megoldóttak volna, in-dult meg a szóáradat. A községi pénztáros azt mondotta Scheibnernek:

— Uram, akkor nem volt utjában az a Krisztus, midőn ide jött a városunkba koldus-szegényen egy batyuval házalni? Most, miután meggazdagodott, még az Istenünk jelképét is le akarja tépni?

Scheibner látva az általános megbotrán-kozást, szépitgetni próbálta a beszédjét azzal, hogy — ugymond — a község tanácstermében olyanok is fognak egybekelni, kik nem ismerik el a feszületet, hogy vannak olyan keresztény felekezetek is.

Erre újra felállott a bíró és azt felelte, hogy ő, a nagymarosiak, ugys elég engedéke-nyek és türelmesek a kormánynyal szemben, midőn a község tanácstermét a kormány cél-jaira átengedik, amivel nem tartoznak. Ha lesznek olyanok, kiknek az a feszület nem tel-zszik, azokat összedehatja az anyakönyvvezető ur hátul a kamrában, de mi a feszületet le-venni nem fogjuk. A királyi koronán is rajta van a kereszt, kérdezte az egyik elöljáró Scheib-ner, azt is le akarja törni?

Scheibner gunyosan mosolygott, ami any-nyira dühbe hozta a képviselőtestületet, hogy

## A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

### Őszi napsugár.

— A „Tiszántul“ eredeti tárczája. —

Irtá: Rostkowitz Arthur.

Oda tolták a hinta széket a nyitott ablak elé, melyen az őszi szelid langyos melege szű-rődött be a szobába s azután gyöngéden bele-ültették a sápadt arcú, finom kezű leányt, a Zaláry család egyetlen büszkeségét, a beteg Rózsikát.

Az anya a diván sarkába ült s elfordította arcát, nehogy a leánya észre vegye a szemé-ből előszivárgó könnyeket; az apja egy ideig ott állt a hintaszék mögött, majd lábujjhegyen sompolygott az ajtóhoz s kiosont a folyósóra szivarozni.

A hirtelen támadt léghezamra megrezzent Zaláryné s meglejtkezve magáról, az ajtó felé fordult.

Rózsika ránézett anyjára, s a betegek éles megfigyelő képességével azonnal észrevette a beesett szemekben alkalmatlankodó könnyesepeket.

— Anyám, te sirtál megint?

— Én? Csalódom gyermekem; csak egy porszemecske esett az előbb a szemembe, s valószínűleg attól könnyezik.

— Régen eshetett már ez a porszem a szemedbe anyám, ugy-e? Azóta sirsz te ugy-e mindig, mióta én ilyen súlyos beteg vagyok?

— De gyermekem...

— Ugyan miért is tagadnád, hiszen én ugys tudok mindent, még talán azt is, mit

más nem tudhat. Mintha világosság nyilna előt-tem, úgy látok én mindent, mikor valamit meg akarok tudni.

A beteg leány figyelni kezdett.

— Hallod anyám a kocsirobogást? Az or-vos jön bizonyosan!

— Én nem hallok semmit sem, Ró-zsikám.

— Még most sem? ... Pedig már nem lehet messze.

— Most már hallom én is. De nem kö-vetkezés, hogy az orvos jöjjön.

— Pedig meglásd anyám, ő fog jönni.

Egy kocsi állt meg a ház előtt.

— Hallod, itt megállt. Ez az orvos.

Zaláryné az ablakon kitekintett.

— Csakugyan az orvos jött. Én nem hit-tem volna, hogy igazad legyen.

— Én pedig tudtam. Hallod anyám, most apával beszél az orvos!

— Dehogy!

— Hallod, mit mond? Azt mondja, hogy csak a jó Isten segíthet rajtam már, de az ő tudománya nem használ semmit sem a beteg-séggel szemben!

— Képzeldöl édes gyermekem; az orvos ur azt nem mondhatja, hiszen te nem is vagy olyan súlyos beteg, mint a milyennek mondod magad. Mevlád, néhány hét múlva már ismét elmegyünk sétálni a Rédey-kertbe, mint a előtt tettük s újra egészséges leszel.

Rózsika fejét rázta.

E pillanatban lépett a szobába egy szelid arcú öreg ur, az orvos.

— No lám, az én kis beteg Rózsikám már megunta az ágyat s az ablaknál ül, hogy

a beáradó langyos, őszi levegőt s a szelid nap-sugarat élvezhesse. Bravó, bravó Rózsika! Hej! nem hiába hajtogatam én egyre kollegáimnak, hogy a napsugár és a levegő a legjobb orvos-ság, mely többet ér összes tudományunknál. Ezek gyógyítják meg a betegeket, nem pedig mi! No, hogy van kis aranyos Rózsikám, az én legkedvesebb betegem?

— Jól, doktor bácsi. Az őszi levegő olyan üde, olyan kellemes, hogy szinte újra éledék. Nézze csak, milyen erős vagyok?

Ezt mondva, felkelt a beteg leány s oda-lépett az ablakhoz.

— De az Istenért, mit csinál Rózsika?

— Gyógyulok. Tudja kedves doktor bácsi, télire egészséges akarok lenni, hogy ott lehes-sek a bálakon. Csak azért is egészséges akarok lenni, hogy kedvemre kitanácsolhassam magam. Hja! meg itt az ideje is, hogy férjhez menjek.

— Arra még várhatunk egy kicsit.

— Ugy-e doktor bácsi, akkor nem fogok szúrást érezni a mellemben s nem fogok többé köhögni ugy, mint most? Ugy-e, az arcom sem lesz olyan halovány, mint a halottaké? ... Apropos! — meghalt már Révész Bandi, az a halvány arcú, ábrándozó jogászgyerek, ki olyan sok bolondos verset irt a halálról, mint más a szerelméről?

— Van eszébe meghalni! Egy hónapja már, hogy Cattaróba küldtem üdülni s azt írja az apja, hogy szemmel láthatólag erősödik a fiu s ha a tél alatt így tart a javulás, ugy tavaszra egészen kigyógyul.

— Ó kigyógyul, én pedig...

— No majd adnék én magácskáknak; ha azt a bolondságot meg merné tenni? — vágott

meg akarták rohanni, de az ütlegek elől szerencsésen elmenekült. A tanácsteremben történtek híre ment az utcára, ott újból megrohanták Scheibnert és hajigálták követ, úgy hogy kénytelen volt futva menekülni a lakására. A zaj hírére Negrász, a bíró sietett Scheibner segítségére és a népszerű embernek sikerült a tömeget nagy nehezen lecsillapítani. De a nép nem egy könnyen engedett és boszúállással fenyegetőzött. Az örök egész éjjel őrizték Scheibner Jakab házát s akkor nem történt semmi, de a rákövetkező éjszakán valamennyi ablakát beverték.

## Lapszemle.

Budapest, 1895. okt. 3.

A **Magyar Állam** »Zsidó recepció« cím alatt ezeket írja: az angol parlamentben bizonyára nem játszhatnák el azt a komédiát, melyet a magyar képviselőházban színre hozni kívánnak a zsidó recepcióval aként, hogy mivel a főrendiház a keresztényeknek a zsidó hitre való áttérhetőségéről rendelkező szakaszt elvetette, azért a recepciót e szakasz nélkül terjesztik »szentesítés« (lucis a non lucendo) alá, a kihagyott szakaszt pedig beillesztik a szabad vallásgyakorlatról készített és még ugyancsak függőben levő javaslatba. Ily taktikára csakis a zsidóba oltott magyar liberalizmus képes, annak is csak az a kormánya, mely nem az alkotmányos elvek tisztaságára, hanem azoknak kijátszására alapítja uralmát és fennmaradását.

A **Hazánk** »Gróf Zichy Nándor tollából »Gazdasági politika« cím alatt egy kitűnő és komoly tanulmányra valló vezércikket közöl, melyre legközelebb visszatérünk és behatóan fogjuk ismertetni.

Az **Egyetértés** »Az új osztrák kormányról« következőleg nyilatkozik.

Ausztriában a miniszteri székek immár megkapták a Wiener Zeitung kinevezési rovata útján a hivatalosan hozzájuk tartozó emberi testeket is. Hiábavaló dolog volna azt kérdezni, hogy a székek új foglalói milyen politikai irányzatot vagy elvi színezetet képviselnek. A menyire a nevek csoportosításából és az egyéniségek múltjából következtethetünk, a Badeni-miniszterium is olyan szintelen, közömbös, jelleg nélkül való kormányzat lesz, a melyeneket Ausztriában a pártokon felül álló kormány hangzatos nevén már idáig is elég változatos formákban tanultunk ismerni.

A **Budapesti Hírlap** »Impera« cím alatt Badeni grófot ismertette így ír:

A Badeni-kormány nem parlamenti kormány semmiképen. Szerkezete is gondosan került a parlamenti pártokkal való összefüggést. Eredete a király bizodalma Badeni grófhhoz, ki egy tevékeny Beamter, erélyes és feltétlenül engedelmes, minden császári kívánság teljesítésére kész. Nem hisszük és nem szükséges felténnünk, hogy az alkotmányos formákkal szakitson, hiszen ez fölösleges és káros volna, mikor a nélkül is boldogulhat. Legalább megkísérli a Reichsrathal kormányozni, de nem úgy, hogy ettől függővé tegye a kormány politikáját, hanem megfordítva. Csak ha sehogy sem boldogulna a Reichsrathal, fogna kormányozni nélküle. De valószínűnek tartjuk, hogy az osztrák pártok meghajolnak és nem ellenkeznek.

A **Pesti Napló** »Egymás után« cím alatt ezeket írja:

A gép megindult és zavartalanul siet útján... bele a határtalan jövőbe. Ami akadály elébe állott, félretették, a veszedelmek eltűntek, a pálya szabad, a magyar állam gépezete nyugodtan haladhat előre. S hogy végig robog útján, állomásról-állomásra azt a megnyugvást viszi, hogy a szabadelvű magyar állam a szabadságok biztosítója, a jog védője, a polgári eszme letéteményese. A szabadelvű magyar állam kivirta a jelent, hogy megszerezze a jövőt és jóvá tegye a múltat. A gép megindult és diadalmasan siet előre... Harmadnapja funkcionálnak az egyházpolitikai törvények s a megjósolt zavarról nem érkezik hír, s az előre hirdetett zavargásról hallgat a krónika. (Dehogy hallgat! Hát az árvamegyei, drágcsékei és nagymarosi zavargások hol vannak? Szerk.)

A **Magyar Hírlap** »Falusi zavargás« címmel következőleg ír: két árvamegyei faluban — nevüket a nagy mappán se találjuk — ma zendülés tört ki a polgári házasság, a liberális rend, az anyakönyvvezető ellen. Súlyos fontosság ez a tüntetés.

(Sic! Mint tehát előre gondoltuk és megmondtuk a bajok csak a törvény életbelépte után fognak a maguk meztelenségében kibontakozni és az ő káros következményeikkel magukat a liberálisok nem kevés aggodalmára bemutatni. Szerk.)

A **Nemzet** »Nemzeti erőnk«-ről azt mondja: a költségvetés előterjesztése ismét megbizonyította pénzügyi konszolidációnkat. Magyarország tehát a pénzügyi politika szem-

pontjából nyugodtan nézhet jövője elé. Az egyházpolitikai törvények végrehajtása biztosítja(?) belső békénket s így nyugodtan folytathatjuk fébbenmaradt nemzeti munkánkat, melynek egészen sajátos célja van.

A **Magyarország** »A tudomány csődje«-ről írva erősen kifakad és azt mondja: keserű, csalódással tölt el a sikertelenség első híre. Hat pályázat, köztük a magyar nyelv-tani, irodalomtörténeti, közgazdasági, geológiai, minéralógiai teljesen meddő maradt, még csak pályamunka sem érkezett be, s csak négy pályadíjra, a földrajzi, történeti, archeológiai és botanikaira pályázott a tudós világ. Nagy és súlyos vád ez mindazok ellen, kikre Magyarország kulturájának tudományos irodalmának előmozdítása van bízva. Osztoznak a felelősségben mindazok, kik a tudományos képzés irányító szövetnekét tartják kezükben, kik a hivatalos tudományt képviselik ebben az országban.

A **Nemzeti Újság** »Lelketlenség« cím alatt a tisztviselők helyzetéről így ír: hogyan gondoskodik a kormány az ország tisztviselőinek anyagi és erkölcsi érdekeiről, az köztudomású dolog. Nincs a kontinensen még félművelt állam sem, melynek tisztviselői kara anynyira ki volna szolgáltatva a kormány önkényének, mint a magyar tisztviselők hadserege. Az alsóbb rangú tisztviselők anyagi ellátása pedig oly botrányos nálunk, hogy szégyenkeznünk kell a civilizált világ előtt. A legutolsó fizetési kategóriák dotációja szinte arra a következtetésre jogosít, hogy a kormány egyenesen arra akarja szorítani az állam közegét, hogy a közönség megsarczolása által biztosítsa magának a megélhetést. Ezek a szegény emberek hasztalan jajgatnak. A kormány panaszaik elől bedugja fülét.

## ORSZÁGGYÜLÉS.

### A főrendiház ülése.

— Október 3. —

A főrendiház ma délelőtt 11 órakor Zichy Ferencz gróf elnöklete alatt rövid ülést tartott. Elnök az ülést megnyitván, jelenti, hogy úgy az elnök, mint az alelnök akadályozva levén a megjelenésben, az 1885. évi 7. tc. intézkedése értelmében az elnöki széket ő foglalja el. (Eljenzés.)

Gyulay Pál jegyző felolvassa a miniszterelnök átiratát a szünetek alatt királyi szentesítéssel ellátott törvények kihirdetéséről. A főrendiház az átiratot tudomásul veszi.

közbe az orvos tettetett hanyagsággal. Különben ne is beszéljünk ilyesmiről! Hogyis ne? — ilyen fiatal, életre való kis lányt nem adunk ám annak a sárga rémnek, nem bizony! Inkább vigyen magával tíz ilyen vén, száraz csontu bácsit, mint a milyen magam vagyok!

— Nincs igaza a doktor bácsinak.

— És miért nincs?

— Tudja kedves doktor bácsi, vannak emberek, kiknek elvesztése nagy veszteség volna a társadalomra nézve, mert hasznos tagjai annak; ezek közé tartozik ön is. Viszont vannak olyanok is, kik elhibázták az életüket, s akár vannak, akár nincsennek, az mindegy. Ezek közé tartozom én is!

— De Rózsikám, kedves gyermekem, mit beszél itt össze-vissza okos lány léttére — válaszolt az őz orvos megindultságtól remegő hangon. Magácska még sok hasznót fog tenni egy olyan valakinek, ki viszont a társadalom javára válik majd.

— Egy olyan valakinek ugy-e, ki számomra meghalt? vagy talán nem is született meg?

— Majd az első bálon mondja meg az, hogy itt vagyok. No de majd akkor emlékeztetni is fogom rá!

Az orvos egy új receptet írt, s feltétlen nyugalmat rendelve a beteg leánynak, távozott.

Zaláryné becsukta az ablakot, s magára hagyta Rózsikát gondolataival.

Az ablakon besűrűdött az aranyos őszi napsugár, s pajzánkodva simogatta a lány kezét, hófehér arcát, aranyos szőke haját, mintha enyelgett volna vele, mint a szeretők szokták.

Rózsika behunyta szemeit, s mintha álmodnék, úgy mosolygott az arca.

— Őszi idő volt akkor is, mikor azt az embert először meglátta. Éppen a zene óráról tért haza, kezében a hangjegyes könyvvél. Mikor futólag egymásra tekintettek, Rózsika szívé a hervadás idején olyan tavaszi melegség járta át, mint a virágét kikeletkor.

Lesütötte szemeit, s a hangjegyes könyvet szívére szorítva, sietett hazafelé. Nem mert hátratekinteni, mivel tudta, hogy az a valaki, a bohó lányszívek »Ő«-je, nyomában van, s félt nagyon attól, hogy mélyen elpirulna, ha szemébe tekintene, vagy talán nem is tudná hirtelen levenni róla tekintetét.

Minden zeneleckze után így volt ez. Az ismeretlen megvárta az iskola előtt, s illő távolságból haza kísérte. Egy táncmulatságon ismerkedtek meg. Rózsika akkor tudta csak meg, hogy Bolváry Eleknek hívják a titkos imádót.

Sokat táncoltak együtt, mi fel is tűnt az ismerősöknek, kik tudták, hogy Rózsika jómódú leány, Bolváry pedig egy tönkrement gentry, ki régen elkártyázta vagyonát.

Zaláryék a nyarat Borszáken töltötték, hol külön czellájuk volt.

Bolváry ide is követte Rózsikát, mint az árnyék. A szülőknek nem is igen tűnt fel ez, hiszen egyik fűrdővendég olyan, mint a másik.

Együtt sétáltak a százados tölgyek alatt s együtt keresték az erdők rejtett zugát, honnan kiáltásaikat, kacagásukat százaszoros erővel vették vissza a sziklák.

Itt e vadságában is fonséges természetben esküdtek egymásnak örök szerelmet, itt susogtak egymásnak a jövőendő boldogságáról, hol a

levegő minden atomja üdítő balzsammal van tele s megrészegíti, mámorba ringatja a szerezők szívet.

Patak csörgése; a madárdal, a százados tölgyek rejtelmes susogása s az apró bogarak zümmögése, mintha nászdalt susogtak volna nekik; nászdalt zengett a pagony, az álmodó virág, melynek édes melanchóliája bűvös álmokat fakasztott.

Hányszor látták ezek őket egymás keblén pihenve, hányszor hallgatták szerelmes susogásukat, csengő kacajukat, melylyel a rejtelmes csöndet verték föl.

Igy mult el a nyár, s ők fájó szívvel hagyva hátra a vadregényes bérceket, visszatértek a városba, hol kevesebb alkalom kínálkozik a szerelmeseknek az együttlétre.

Bolváry szinte kerülte házukat s ha találkozott is néha, mindig kedvetlen, szórakozott volt.

Egy este, mikor a színházból jöttek haza, himezve-hámozva adta elő a mit sem sejtő leánynak, hogy neki van már menyasszonya, kihez becsület köti. Vigasztalásul azonban hozzátette, hogy a szíve azért egyedül érte fog dobogni, míg a sir el nem fedi.

— A nyomorult! — hörgő a szegény beteg leány. Megcsalt, megcsalt. . .

Ajultan zuhant a földre.

A szelíd, őszi napsugár pedig odasütött a megcsalt leány halovány arcára s meleg sugaraival száritgatta az ajkán előtörő vércseppeket, melyek lassan szívárogra ellepték arcát, kebiét s a padlót. A napsugár vérben fűrdött.

Szegény leány! — ugyan megéri-e az első bált? . . .

Felolvastatik az igazoló bizottság jelentése, mely szerint ő felségének július hó 31-ről kelt legfelsőbb elhatározása alapján **László kir.** herceg a főrendek jegyzékébe felvételre s egyidejűleg a múlt hó 6-án történt halála következtében a jegyzékből töröltetett; hasonlóképpen töröltetett **Karsay Sándor**, a dunántúli ág ev. egyházkerület szuperintendense hivataláról való lemondása folytán, továbbá elhalálozás folytán **Szentiványi Márton** és **Csáky Béla** gróf.

**Gugler Pál** cz. püspök auraniai perjel a főrendek névjegyzékébe beiktatott.

Tárgyaltattott továbbá a jelentés szerint **Bohus Zsigmond** örökös főrendiházi tagsági jogának vagyoni képesítés alapján leendő elismerését szorgalmazó kérvénye.

A bizottság a vagyoni képesítést beigazoltak találta s ajánlja a főrendiháznak **Bohus Zsigmond** báró számára a királyi levél kieszéklését; ugyancsak javasolja a bizottság **Zeyk József** örökös főrendiházi tag részére a vagyoni képesítés alapján a királyi levél kieszéklését, nemkülönben **Solymossy Ödön** báró, **Solymossy László** báró, **Karácsonyi Kamilló** gróf, **Bohus István** báró és **Bohus László** vagyoni képesítési beigazoltaknak találattván, ajánlja a bizottság, hogy eszközöltesék ki részükre a királyi meghívó levél.

**Zichy Nándor** gróf a bizottság jelentéséhez kíván szólni. Az 1885. évi 7. tcikk 10. szakasza világosan kimondja azt, hogy a háznak azon tagjai, kik viselt méltóságuk alapján tagjai a főrendiháznak, megszűnnek annak tagjai lenni, ha állásukról leköszönnek. Legközelebb ez az eset fordult elő. **Zelenka Pál** szuperintendens állásáról leköszönvén, megszűnt a háznak tagja lenni s daczára ennek, az elnökség ez ideig arról nem tett jelentést.

Ő megengedi, sőt fel is teszi, hogy a szuperintendens a változásról a főrendiháznak jelentést fog tenni, de ettől eltekintve, magának az elnökségnek is kötelessége, hogy a főrendiházi tagok jogai és viszonyai fölött őrkdjék. Kéri az elnököt, hogy tétessen az ügyről magának jelentést s a változásokhoz képest igazítsa ki a főrendiházi névjegyzéket. (Helyeslések.)

**Gyulay Pál** jegyző: kérem a jelentésben **Zelenka Pál** ő méltóságáról nem volt szó...

**Zichy Nándor** gróf: Épen az a baj, hogy a jelentésben nincs szó arról, pedig köztudomású tény, hogy **Zelenka Pál** ő méltósága állásáról lemondott. A főrendiháznak nem az a kötelessége, hogy azon dolgokról vegyen tudomást, amelyekről jelentések érkeznek be, hanem azokról is, melyek mint faktumok állanak előtte. (Helyeslés.)

**Bánffy Dezső** br. miniszterelnök: Teljesen egyetért **Zichy Nándor** gróf ő nagyméltóságával. Megnyugtatóra kijelenti, hogy ő már foglalkozott e kérdéssel, s tárgyalásokat is folytat a külügyminiszterrel, hogy a változás folytán megüresedett tagsági hely betöltesse.

**Elnök:** Azt hiszem, hogy a mélt. főrendiház a miniszterelnök ur válaszát tudomásul veszi.

**Zichy Nándor** gróf: Én nem interpelláltam a miniszterelnök urat, tehát válaszára nem lehet szó.

**Bánffy Dezső** báró: Csak felvilágosítást adtam jogomnál fogva.

**Zichy Nándor:** Abban megnyugszom.

**Elnök** mély részvétellel jelenti azután, hogy **Odescalchy Gyula** herceg elhunyt. Indítványozza, hogy a főrendiház részvétét jegyzőkönyvileg fejezze ki. (Helyeslés.)

**Nippenburg Ernő** gróf s **Vigyázó Sándor** folyamodványa a vagyoni képesítés elismerése tárgyában az igazoló bizottságnak adattak ki.

Bemutatja továbbá elnök a képviselőház elnökségének átiratát, mely szerint a képviselőház hozzájárult a **zsidó vallás recepcziójáról** szóló törvényjavaslatnak a főrendiház által elfogadott szövegezéséhez. A törvényjavaslat legfelsőbb szentesítés alá fog terjesztetni. (Az átirat a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatról nem szólt.)

A jegyzőkönyv hitelesítése után az ülés 12 órakor véget ért.

## Nagyvárad város közügyei.

### Városi közigazgatási bizottságának ülése.

— Okt. 3. —

Nagyvárad város közig. bizottsága tegnap d. u. tartotta rendes havi ülését. Jelen voltak dr. **Beóthy László** főispán elnöke alatt **Sal Ferencz** kir. tanácsos polgármester, **Rácz Mihály** főjegyző, **Dus László** főügyész, **Rádl Ödön**, **Sipos Orbán**, **Mezey Mihály**, dr. **Grósz Albert**, dr. **Bulyovszky József**, **Papp Miklós**, **Mihelly Adolf**, **Frankó Endre**, **Lánczy Tóbiás**, **Hoványi Géza**.

Felolvastattott a polgármester havi jelentése, melynek lényegesebb adatai a következők:

Egészségügyi állapot népmozgalmi tekintetből kitűnő volt, amennyiben élve született 156 gyermek, meghalt 30 egyén, kik közül 13 idegen s így a szaporodás 79. A megbetegedéseket tekintve, az előfordult sok vörheny eset miatt nem a legkedvezőbb. Összesen 43 vörheny megbetegülés fordult elő 11 halálalással. Az óvintézkedések megtették. A ronesoló toroklob szörványosan fordult elő s 3 esetben okozott halált. A bélihurut azonban csökkent, ennek daczára 16 halálozást okozott. Szegény beteg 181 gyógykezeltetett a város számlájára. Az állat egészségügy jó volt.

A közbiztonság kielégítő volt, amennyiben csak kisebb bűnesetek fordultak elő.

Bejelentetett 28 új iparüzlet, megszűnt 11. Ugy a havi jelentést valamint a többi szakelőadók nemleges jelentéseit tudomásul vették.

A pénzügyigazgató kijelentette, hogy bár 9100 forinttal kevesebb adó folyt be, mint az elmúlt év hasonló időszakában különös intézkedés szüksége nem forog fent (Pedig foroghatna t. i. hogy a miniszter oldja fel a sertészárlatot mert ez az oka a csökkenésnek.)

Miniszteri leiratok tudomásul vétettek, s néhány folyóügy elintézésével az ülés véget ért.

## NAPTÁR.

— Október 4. —

**Péntek**, Róm. kath. Assz. Ferencz. Prot. Ferencz. Görög kelet Főka pk. Izr. Succoth 2. nap 16.

Nap kél 5 óra 48 p., nyug. 5 óra 17 p. Hold kelt 5 óra 12 p., nyug. 6 óra 13 perc.

**Október 7.** Biharvármegye közig. bizottságának ülése d. e. 10 órakor.

- 7. Katonai lövésár Nagy-Szalontán.
- 8. Jogász ismerkedési-estély a Széchenyi-szállodában.
- 9. Katonai lövésár Nagyváradon.
- 10. Nagyvárad város törvényhatósági közgyűlése d. u. 3 órakor.
- 11. Katonai lövésár Székelyhidon.
- 12. Katonai lövésár Ér-Mihályfalván.
- 14. Jegyzői vizsga a megyénél.
- 15-17. Ellenőrzési szemle a régi városházán.
- 17. Végtárgyalás a László-malom ügyében.
- 23. Esküdtszéki tárgyalás a „Szabadság” ellen.
- 24. Bizottsági tag választások.
- 28-30. Népfelkelők szemléje a városházánál.

## UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következők:

- Kiss Dávid** kereskedése Fő-utca,
- Sonnenwirth-féle** bazárban Fő-utca,
- Kádár és Kiss** cégnél Kishid-fő,
- Kutasi D.** papirkereskedésében Uri-utca,
- Pauker Dániel** papirkereskedésében Kis-piac,
- Reich Sándor** vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
- Mezey János** fűszerkereskedésében Körös-utca.
- Reich Antal** kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
- Frankl Mari** tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.
- M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
- Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtnak.

## Ő Felsége nevenapja.

Ünnepe van ismét a magyar nemzetnek, mert ünnepe van a legelső magyar embernek, a koronás királynak. Az egyház egyik legnagyobb szentjének, az alázatosság mintaképének, az emberiség nagy jóltevőjének, Assisi sz. Ferencznek emléknapján van u. i. a magyar királynak nevenapja.

Megtelnek ismét a dómok és szerény falusi templomok boltívei ájtatos hivekkel,

kik mindnyájan buzgón kéri a királyok királyát a mi szeretett királyunk jólétéért. Az ő jólétén függ a nemzet boldogsága. Ő pedig népei boldogságán leli örömet.

Névnapi ajándéku felajánljuk hűségünket, ragaszkodásunkat, szeretetünket és az ő drága életéért a Mindenhatóhoz küldött imáinkat.

A király nevenapja alkalmából „Te Deum”-mal egybekötött ünnepélyes mise lesz d. e. 9 órakor a székesegyházban. A misét maga **Schlauch Lőrincz** bibornok-püspök tartja a káptalan, a központi pap-ság és növendékpapok segédlete mellett. Az ünnepélyes hálaadó isteni tiszteleten az állami, megyei és városi hatóságok is megjelennek.

Mise alatt a székesegyházi kar a következő darabokat fogja előadni:

Brosig: *Ecce Sacerdos*.

Kersch: *Te Deum II*.

Zsaskovszky: *Missa pontificalisin B*.

Kersch: *Veritas mea*.

Cherubini: *O salutaris hostia*.

\* **Házasság kihirdetése.** Tegnap lett közzéadva az első polgári házassági hirdetés a polgármesteri hivatal s az anyakönyvvezető által. A kihirdetettek: **Tin z Rudolf** huszármester és **Gottlieb Szeréna**; amaz r. kath. emez izr. vallású. A házasság megkötésére csak 19 nap mulva vagyis f. hó 21-ikétől kezdve történhetik, mert a kihirdetési eljárás ennyi időt vesz igénybe.

\* **Önkéntesek vizsgája.** A helybeli 37-ik gyalogezred önkénteseinek vizsgálata e hó 7-én fog kezdődni s e hó 15-ig tart. A vizsgálatot, melyen **Pokorny Herman** altábornagy fog elnökölni a gimnázium dísztermében tartják meg.

\* **Sélley utódja.** A budapesti államrendőrség főkapitányát, a „Budapesti Hírlap” szerint **Sélley** helyébe, **Gyalokay Lajos** rendőrtanácsost emlegetik. Gyalokay képessége, multja a fővárosi rendőrség történetében hivatottá teszik a főkapitányságra. Erdemein kívül hatalmas összeköttetései is javára billentik a mérleget.

\* **Bezárt iskolák.** Kismarja községben a ronesoló toroklob hirtelen terjedése miatt az iskolákat bezárták. A főszolgabíró a legmesszebb menő intézkedéseket megtette a járvány gyors elfojtása miatt.

\* **Jóváhagyott közgyűlési határozat.** A belügyminiszter jóváhagyta a város közönségének azon határozatát, a mely szerint a fizetéses tűzoltói állások létszámát és javadalmazását aként állapította meg, hogy egy szakaszvezető a rendőrmester, 3 őrsvezető a rendőrtizedesek, 14 tűzoltó az I. oszt. rendőrök és 7 tűzoltó a II. oszt. rendőrök részére rendszerezett fizetéssel láttassék el; vagyis, hogy a tűzoltók létszáma 13-ról 25-re s ezzel együtt javadalmazásuk is emeltessék. — A határozat jóváhagyásának indoklásául a miniszter azt adja, hogy a város nagy fejlődése s a vízvezetési csövek szakszerű kezelése a tűzoltói intézmény fejlesztését szükségessé teszi.

\* **Járvány a megyében.** Csátár községben mint levelezőnk értesít a szarvasmarhák között a száj és körömfájás lépett fel nagy mérvben, miért is a községet azonnal elzárták s a fertőtlenítő és ovó intézkedéseket megtették.

\* **Uj elbeszéléseink.** Kedves szolgálatot véltünk tehetni t. olvasóinknak azzal, hogy a hírneves **May Károly** utazási regények és elbeszélések szerzőjének a **Regensburgban** megjelenő „*Deutscher Hausschatz in Wort und Bild*” legelterjedtebb folyóiratban megje-

lent „Csikárma“ (nőrablás) című ki-tűnő elbeszélésére vonatkozólag lapunk számára megszereztük a kizárólagos fordíthatas és közölhetőség jogát. A kiválóan érdekes elbeszélés közlését jelen szá-munk „Regénycsarnok“ rovatában meg is kezdtük. A fordítás korábbi tárczáiról elismert nevű munkatársunk Nix tollá-ból eredt. Felhívjuk ezen a helyen is t. olvasóink figyelmét az új elbeszélésre.

\* **Oktober hatodika.** Az aradi gyásznapi évfordulóját október hatodikát, az idén is kegyelettel ülik meg városunkban. A 48-as honvédek egylete október 7-én délelőtt 10 órakor ünnepi gyászenitiszteleket tartat az Olasz-i plébánia templomban, melyen a 48-as honvédek testületileg fognak megjelenni. — A gyász-istenitiszteleket Dencs János esperes-plebános fogja megtartani, kit erre Paksy Gusztáv, a füg-gelenségi párt elnöke kért fel.

\* **Pártolásra megküldött felirat.** Toron-tál vármegye közönsége úgy látszik nem egé-szen kipróbált mameluk tábor; mert nemcsak bíráló alá vette a belügyminiszter ama rende-létét, melyben a cseléd és munkás vissza-k i s é r é s b ö l s z á r m a z ó kiadá-sokat a gazdára, illetve munkadóra hárította, hanem az ellen fel is irt s feliratát a törvény-hatóságoknak is megküldte pártfogás végett. A felirat kiemeli, hogy a gazda a költségektől menekülendő, nem fogja igénybe venni a rend-őri intézkedéseket és így teljesen a cseléd és munkás önkényének lesz kiszolgáltatva; ez pe-dig minden áron meggátlandó.

\* **Szaj- és körömfájás Mező-Keresztesen.** Mező-Keresztesről írja levelezőnk, hogy ott a szarvas-jószág közt a szaj- és körömfájás ki-tört. A hatóság foganatosította az óvintézkedé-seket. Szkurka Andor járási állatorvos 8 napi zárlatot rendelt el a szarvasjószág közt.

\* **Sasnak veréb utóda.** Pintye János nap-számos nem örökölte nagynevű és rettenthe-tetlen bátorságu elődjének Pintye Gregornak vakmerőségét és lelkiületét, mert különben nem úgy tett volna, mint a hogyan tett. — Meg-unta a napszámos mesterségét, mert néha nap-ján dolgozni is kellett, ha inni akart valamit. Nyugalmasabb élet után vágyott, hát bement egy vásári komédiába és hajította a verkit. Tegnap egyik kollégájával elment meginni a keresményét egyik külvárosi bormérésbe, hol már ott találták Csegei János csizmadiat. Pintye megsejtette, hogy Csegeinél pénz van s utána lopózkodott, mikor elment. A csizmadia megállott, hogy pénzt számolja, de ekkor hozzája ugrott Pintye és kiragadva kezéből a pénzt, elshant. Azonban rajta vesztett, mert Csegei ma délelőtt a komédiák között megis-merte Pintyét és egy rendőrrel békisértette. A híres Gregor utódja összetett kezekkel könyör-gött a rendőrnek, hogy ne kísérje be, de hiába! Nem volt kegyelem. Most aztán a sötétben ál-modozhatik boldogságáról, melybe bele-bele-nyikorgott a verki kiálhatatlan melódiája.

\* **Mennyi volt a vízfogyasztás napi át-laga?** Januárban 966'2, februárban 836'6, már-ciusban 849, áprilisban 1097'7, májusban 1720'4, júniusban 2102'7, júliusban 2459'9 augusztusban 2170'2, szeptemberben 1967'4; vagyis a vízfogyasztás az időjárás, meleg, vagy hideg voltától függ.

\* **Véres szerelmi dráma** játszódott le a f. hó 1-én Kőszegen. A szereplők egy parasztle-gény Kleinráth György s egy földmives leánya Swahofer Teréz. A legény szerette a leányt, ez viszonzta is szerelmét, de a leány apja hallani sem akart e viszonyról. Kitiltotta Klein-ráth Györgyöt a házából. A szerelmesek erre elhatározták, hogy együtt mennek a halálba. Említett napon a leány elment a szőlőbe reg-gel, soká elmaradt . . . . . délből se jött vissza. Szülei keresésére indultak s csakugyan megta-láltak a kitiltott legénynek, Kleinráth György-

nek az ölében — halva. A golyó halántékán furódott az agyába — a legény pedig vízzel ugyancsak halántékán lőtte meg magát s a töltés fejét egészen széttronsolta.

\* **Posta- és távirda gyakornokok felvé-tele.** A temesvári posta és távirda igazgatóság-nál nyolcz gyakornoki állás jött üresedésbe, melyre pályázhatnak mindazok, kik érettségi bizonyítvánnyal bírnak. A gyakornokok egy forint napdíjban részesülnek.

\* **A csendőrség ruházatának módosítása.** A csendőrségi legénység részére jelenleg csak egyféle köpeny lévén rendszeresítve, ezt úgy szolgálatban, mint szolgálaton kívül kellett vi-selnie. Hitvány anyaga miatt a járőröket, kü-lönösen téli zord időkből a hideg ellen nem védelmezte meg kellőképpen; mindezért vala-mennyi csendőr kerületi parancsnokság pana-szos felterjesztést tett a honvédelmi miniszter-hez, melynek alapján ott legutóbb egy an-két tült össze, mely azt indítványozta, hogy a csendőrségi legénység részére eszentul egy nyá-ron eső ellen használható könnyebb szövetű és egy a téli időjárás ellen célszerűbben használ-ható, jobb szövetű és bárányprémes gallérral ellátott köpeny rendszeresíttessék. Az indítványt elfogadták s a köpenyek a tél kezdetén ki fognak osztatni. Egyidejűleg a jelenlegi kalap-czimerek helyett egy a tisztek, mint a legény-ségnél a honvéd lovasság által a csákokon vi-selt czimerek rendszeresíttettek.

\* **Hypodrom.** Szegény Lodi Terézia csupa kellemetlenségeknek van kitéve. Első megnyitó előadásakor leszakadtak az ülőhelyek: tegnap pedig megzavarta a folyton zuhogó eső. Mindezek dacára azonban egynehány számot előadott, mely a nagyszámban levő közönség tetszését egészen megnyerte. Ma nagyobb szá-bú előadást fog tartani, melyen az összes művészek fellépnek.

\* **Rövid hírek.** *Kismórágyn* Koley György közművest a napokban megleste az utcán Glöchner Keresztély és orozva lelőtte. A merénylet elfogták. — *Nagybecskereken* Koszovác Zsivka hétéves kis leány játszás közben beleesett a malmot tartó oszlopok közé és a sebes forgásban levő kerék tel-jesen összemorzsolta. — *Debrecezenben* Petróczy Gábor napszámos vitatkozás közben úgy mellbe szurta Pap Józsefet, hogy most élet-halál közt le-begya. — *Dombóváron* Nagy Károly kazántisztító öt éves leányának ruhája egy eldobott gyufától meg-gyuladt és annyira összeégett, hogy életbenmaradá-sához kevés a remény.

#### Vonatok érkezési és indulási ideje

1895. október 1-től.

| Érkezik:                                                                | Indul:                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| Budapestről 2-18, 7-08, 1-48, 7-15, 3-42.                               | Budapest felé 2-14, 8-33, 11-37, 11-10, 2-22.                        |
| Kolozsvárról 2-19, 10-44, 11-17, 8-00, 8-38.                            | Kolozsvár felé 2-20, 7-15, 2-06, 3-58, 12-05.                        |
| Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.                                             | Szeged felé 4-25, 7-30, 10-20.                                       |
| Aradról 9-32.                                                           | Arad felé 4-25.                                                      |
| Vaskőh-Belényesről 11-05, 9-00.                                         | Belényes-Vaskőh felé 4-25, 1-48.                                     |
| Gyoma-Kőtről 10-05, 8-00.                                               | Köt-Gyoma felé 6-55, 1-40.                                           |
| Érmihályfalváról 8-10, 9-14.                                            | Érmihályfalva felé 6-45, 4-35.                                       |
| Szent-László és Félix für-dőből 8-15*, 10-10, 3-37*, 6-20, 8-55, 10-54* | Szent-László és Félix für-dőbe 6-40*, 8-39, 2-05*, 4-45, 7-29, 9-19* |

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

A \*-gal jelölt vonatok csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

## E G Y L E T.

### Értesítés.

A „mérnök és építészek asztaltársaság“ t. tagjainak szíves tudomásukra hozzuk, miszerint a folyó hó 5. és 6-ikára tervezett aradiki kirán-dulás az ottani kartárs urak kérése folytán, jövő hétre azaz f. hó 12. és 13-ára halaszta-tott; egyuttal felkérjük azon tisztelt tagtárs urakat, kik eddig még nem jelentkeztek, ezt tenni el ne mulasszák és pedig kijelentve azt, hogy egy nap vagy mind a 2 nap szándéko-znak részt venni. Uti programmal valamint fel-világosítással szívesen rendelkezésükre álland a

Rendezőség.

## IRODALOM.

### „Feladatunk a polgári házassággal szemben.“

Uj korszak veszi kezdetét Magyarországon a polgári házasság életbe léptetésével. Uj gondolkodás-mód, uj elvek, uj köz- és magán jogi állapotok jut-nak érvényre az új törvénnyel.

Egyik felekezet érdekeit sem érintette annyira az új törvény, mint a kath. vallását. Semmi más felekezet álláspontjának megjelölése sem kellett any-nyira érdeket, mint a kath. egyházé. Méltán érdemli meg tehát figyelmünket a nagyszabású kath. munka a polgári házasságról.

Bagossy Bertalan, Szatmár egyházmegyei ál-do-zártól 17 1/2 ivre terjedő munka jelent meg e czim alatt: „Feladatunk a polgári házassággal szemben.“

Czélja: megfelelni e kérdésre: Miképen felelhet meg különösen a kath. lelkész hivatásának úgy, hogy egyházának buzgó apostola lehessen s a mellett a haza hű polgára maradjon?

A szükséges előfogalmak megadása után közli az 1894. XXXI. és XXXII. törvénycikkeket, azu-tán a Rauscher-féle híres Instructiót, továbbá a ma-gyar polgári házassághoz adott Utasításokból a szük-ségeket. Végül pápai encyclicák, római decisiók és külföldi szaktekintélyek alapján gyakorlati utmutatást ad a teendőkre nézve.

Eszméjének sajátossága, kidolgozásának alapos-sága miatt kiváló érdekeltséget keltett a mű megje-lenése után azonnal. Álláspontjának megjelölése és kifejtése miatt az állandó becsü, számottevő mun-kák közzé sorakozik e munka. A kath. elveket a legszigorubbán kívánja ugyan fenntartani, azonban az állam törvényei iránt is tiszteletet hirtet mindaddig, ameddig azok a törvény jellegével bírnak. Főképen kath. szellemű a munka és pedig a kath. főfogás-nak saját oldaláról hatalmas nyilatkozványa. Érin-tetlenül hagyja a nm. püspöki kar utasításait, de azok mellett vezérfonalul szolgál az új helyzet bő-vebb tanulmányozására és a gyakorlati téren való eligazodásra. Akár elméleti fejtegetéseit, akár gya-korlati következtéseit tekintjük a szerzőnek, felhozott érvei miatt kiváló figyelem illeti meg e művet egyéb tekintetben is. Első sorban a kath. lelkészeknek szól, de sok tekintetben érdekel másokat is. Érdeklí az ügyvédek, valamint azon tisztviselőket, akik a házasságkötés és a hozzátartozó dolgok valamelyi-kével foglalkoznak. Érdeklí mindazokat, akik elmé-leti tanulmányozás vagy tényleges szereplés folytán arra vannak hivatva, hogy az új korszakban a leg-nagyobb tényezőnek új helyzetét figyelemmel ki-sérjék.

A főtisztelendő lelkészi hivataloknak, Magyar-ország törvényhozó testületének és ügyvédi karának kiváló figyelmébe vagyok bátor ajánlani e művet.

A mű ára 2 forint.

A mellékelt utalvány beküldése után a művet azonnal bérmentve küldöm.

Szatmártt, p. b. k.

Kiváló tisztelettel

Reizer János,

könyvkereskedő, kiadó.

## Sport.

### A biharvármegyei és nagyváradai ügető és lóversenyek.

(Második nap.)

Oktober 3.

Ha nem is olyan szép verőfényes nap, de elég jó idő kedvezett a második napon is, te-hát sokan mentek ki a Bónai kut mellett elte-rülő versenypályára, hogy egy kellemes és meg-lepetésekben gazdag nappal többet jegyezhes-senek fel naplójukba.

A versenyek lefolyása rendkívül érdekes volt kétes kimenetelűk végett, úgy, hogy már az első futamnál, ahol egyedül ifj. Tisza Kál-mánt favorizálták, minden várakozás ellenére Klobusiczky Tibor jött be elsőnek, amiért is a totalizátor 2:26-at fizetett a két érdekelt egyén kellemes meglepetésére.

A mai versenyen a legszebb recordot gróf Pejácsovcics érte el, ki kétszer jött be elsőnek, mind a kétszer canterben.

Eleméry István kétszer ült nyeregbe s mindig a legszebben kezdette meg pályafutását, daczára ennek, mind a két ízben gróf Pejácso-

vics hátra szorította és így sokaknak, akik nagy bizalommal viseltettek iránta, a veszteséggel kellett beérniük.

Gróf Bethlen Károlynak határozott pechje volt, mert mindig csak a második helyre tudott bejönni. A különbség rendesen igen kevés, úgy, hogy a VI. Gátversenyénél csak egy nyakhosszal maradt hátrább.

A gátverseny volt a legérdekesebb, úgy, hogy mikor a három nevezett ló beérkezett, a közönség nem tudta melyik a győztes a három ló közül. Első lett egy nyakhosszal gróf Degenfeld Imre Csaplárosnéja, melyet gróf Pejácsevics lovagolt, második gróf Bethlen Károly Babyja szintén egy nyakhosszal, harmadik Jony Ferdinánd Fillérje.

Heves küzdelem volt még Beöthy Pál Pávája, (amelyet Örley György lovagolt) és ifj. Nadányi Miklós Hiresse között, amely az utóbbi fényes nyereségével végződött.

Közéletünk szereplő alakjai közül jelen voltak azok, kik az előző napon és ezeken kívül Feszty Árpád hírneves festőművész, ki tegnap óta városunkban időzik.

A futamok részletes eredménye a következő:

I. *Aláírási díj.* Handicap. Kettős fogatok. Díj 1600 korona. Távolság 3750 méter. Első Klobusiczky Tibor Badár és Felhője, második ifj. Tisza Kálmán, br. Mannsberg Ernő Kedves és Hajnalja, harmadik Kiss Elek Czuder és Bujdossa. Totalizátor 2: 26.

II. *Mezei gazdák versenye.* Egyleti díj 200 korona. Távolság 1500 méter. Nevezve lettek: köröstarjáni Renecz Sándor 2 lova. Szabó Jánosnak 1 lova. Kiss Józsefnek 1 lova. Pethő Józsefnek 1 lova. Ezek közül bejött elsőnek Renecz Sándor Bojtárja, második Pethő-é, harmadik Szabóé.

III. *Félvér akadályverseny.* Egyleti díj 1000 korona. Távolság 4000 méter. Első Boér Sándor Forrássa (lovagolta gróf Pejácsevics), második gróf Bethlen Károly. Totalizátor 2: 6, 5: 17.

IV. *Asszonyságok díja.* Tiszteletdíj 800 korona. Távolság 2500 méter. Első br. Mannsberg Ernő Kedvese (hajtotta ifj. Tisza Kálmán második Klobusiczky Tibor Badárja. Totalizátor 2: 2. 5: 6.

V. *Tiszi vigasz akadály verseny.* Díj: 2000 korona. Távolság 4000 méter. Első Jony Ferdinánd Alarcz-a, második gróf Bethlen Károly Tekergője, harmadik Chernel György Ejnye be jó-ja. Totalizátor: 2: 6 5: 17.

VI. *Gátverseny.* Díj: 1000 korona. Távolság 2400 méter. Első gróf Degenfeld Imre Hastings (lovagolta gróf Pejácsevics), második gróf Bethlen Károly Baby-ja, harmadik Jony Ferdinánd Fillérje. Totalizátor: 2: 4. 5: 11.

VII. *Vigaszverseny.* Kettős fogatok. Díj: 1200 korona. Távolság 3750 méter. Első Kiss Ernőnek utólagosan nevezett két lova, második Dobozy Kálmán Csillag és Csárdás-sa (hajtotta Szunyogh Lóránd), harmadik Markovits Károly Czéda és Fánija.

VIII. *Agarász lovak versenye* 1000 korona. Távolság: 1200 méter. Elsőnek ifj. Nadányi Miklós Hires-se (lovagolta Nadányi Pál) második Beöthy Pál Pávája (lovagolta Örley György.) Totalizátor: 2: 3. 5: 8.

### Szöllőbirtokosok figyelmébe.

A Nváradvárosi Amerikai szőlőtelep bizottsága a helybeli szőlőbirtokosok részére a városi tanács által megszabott árak szerint 50 ezer gyökeres fásoltványt ezért 80 frt. és 10 ezer tavalyi gyökeres zöld oltványt, ezért 120 frt-ával bocsájt eladásra.

Miért is felhivatnak a Nagyvárad szőlőbirtokosok hogy megrendeléseiket október 30-kaig alólírottán annál inkább is tegyék meg, mivel azon időn tul megrendelések nem fogadtatnak el.

Markus János,  
hegybíró-telepintéző.

## REGENY-CSARNOK.

### A csikárma.

(Nőráblás.)

Irta: May Károly.

Fordította: Nix.

Bérelt lakásomnak puha kerevetén heverésze szüresölgettem a hamisítottan mokrát és hosszú szárú nárgiléből élveztem a legfinomabb Dzseblit.

Künn az egyiptomi nap égette tűzsugáival a keskeny utcát. Ez elől a hőség elől nem csak a frenk gyaur, de az igazhitű muzulmán is visszahúzódik ha csak teheti legárnyékosabb, leghűvösebb zugába, hogy zavartalanul élvezze a kef-ez, a délutáni pihenést.

Az utcára ablaktalan kőfalak nem engedik keresztül a napsugarak hőségét és a szobában fölállított niluvizzel telt anyag-edények nagy elpárolgási képességüknél fogva annyi hőt kölnek meg, hogy mit sem éreztem a szabadban perzselő nap levéből.

Almadozásaimból szolgálomnak Hálefnek perlekedő hangja zavart fel.

Furcsa kis emberke volt ez a Hálef. Alig ért a vállamig, szikárság dolgában pedig lefőzte volna a legsoványabb szabó legényt. Ehhez a termethez mint jábor igazhívőhöz illik-akkora turbánt viselt, mind egy szekérkerék. Burnusza bizonyára nagyobb emberre készült, mint jó maga, mert ha gyalog ment, fölemelve hordta, mint egy női lovagló szoknyát. De külsejének bizarrsága ritka jó tulajdonságokat rejtegetett. Hűséges volt, mint a leghűbb kutya; bátor volt és kitartó. Sem veszély sem fáradtság nem fogott ki rajta sohasem.

Már hónapok óta együtt utaztunk Tripolisz és Kufarán keresztül Egyiptomba és jelenleg a dicsőséges Kahirában (Kairó) pihentünk ki utazásunk fáradoalmait.

Csak két hibája volt a kis Hálefnek. Az egyik, hogy fanatikus muzulmán létére mindenáron meg akart engem téríteni; a másik, hogy módfelett szeretett dicsekedni.

Most is az előszobába hallom, hogy a leginpertinensebb hangon rivalkodik rá valakire.

— Micsoda?! — Kit?! — Mikor?! —

— Az effendit (nagyságos urat) — válaszolt egy bátorítalan hang.

— Az én effendimet? — az effendi el ke-birt (nagy uramat) akarod te megkeresni? A nagy mestert háborgatni?!

— Beszéltem kell vele.

— Mit? Neked kell? Most az ő délutáni nyugalomban? — Talán az ördög — kitől Alláh övjon meg engemet — nilus-izsappal tömte meg a koponyádat, úgy hogy most nem tudod megérteni, mi az megháborítani egy effendit, egy nevezetes hekimet (orvos), akit a próféta bölcsességgel táplál, úgy hogy mindent tud még a halottakat is fel tudja támasztani ha ezek közlik vele, hogy micsoda bajban haltak meg!

Meg kell itt jegyeznem, hol a keleten minden idegent vagy orvosnak, vagy kertésznek, vagy legalább is híres vadásznak tartanak. Szerencsétlenségemre Kairóban egy homeopatha kézi gyógytár került a birtokomba, melyből aztán csupa időtöltésből egyik-másik ismerősömnek adtam néhány kása szemét, ha panaszkodtak. Csakhamar csodaorvos hírébe kerültem, aki a sejtánnal (sátán) cimboráskodik és néhány szem durva kásával még a halottakat is föltámasztja.

Ebből a dicsőségből természetesen a kis Hálef is kivette a részét. Mert nemcsak, hogy ő terjesztette a legjobban ezeket a híreket, hanem a mellett ő maga is goromba lett, mint valami vasutas és adta a nagy urat, mint akár a legelső cigányprimás.

Megtakarított pénzéből egy viziló-bőrből készült korbácsot vett, mert azt állította, hogy Egyiptomban többet ér egy jó korbács, mind a legnagyobb udvariasság, sőt többre lehet vele menni, mint a pénzzel, a mely utóbbival különben is nagyon mostohán voltunk ellátva.

— Alláh tartsa meg a te bölcsességedet oh Szidi — mondta ismét az alázatos hangú jövevény — de nekem beszélnem kell a te Effendiddel, a Frankisztánból érkezett nagy orvossal.

— Most nem lehet — erősködék a kis Hálef.

— Pedig nagy szükség van rá, különben nem küldött volna az én uram.

— Ki a te gazdád?

— A hatalmas és gazdag Ibrahim Mámur, kinek Alláh 1000 esztendőket ajándékozott.

— Ibrahim Mámur? Kicsoda az az Ibrahim Mámur? Ki volt az apja? Hogy hívták apjának atyját és ennek atyját? Ki szülte őt a világra és hol élnek azok, kiknek nevét köszönheti?!

— Azt nem tudom, Szidi, de hogy hatalmas ur, azt már neve is mutatja.

— A neve? Hogy érted ezt?

— Ibrahim Mámur. Ez pedig annyit jelent, mint Ibrahim a tartományi főnök, mert csakugyan főnöke volt egy tartománynak.

— Volt? — tehát már nem az?

— Nem.

Ezt gondoltam. Senki sem ismeri őt, még én sem; pedig én Hálef-Aga, uramnak bátor barátja és oltalmazója, mindenki tismerek. De erről az Ibrahim Mámurról semmit sem hallottam, meg csak tarbus-ának (turbán-forgó) hegnét sem láttam sohasem. Elmehezt! Uramnak nincs ideje veled beszélni!

— Mondd meg hát, Szidi mit tegyek, hogy elébe juthassak?

— Nem ismered az arany-kulesről való mondást, mely minden kaput megnyit?

— Ez a kules nálam van.

Nos: nyisd ki vele az ajtót!

Figyelmesen hallgatóztam és az előszobából pénz-csengés zaja hatolt be hozzám.

— Egy para?! — Ember! azt mondom neked, hogy a lyuk a zárban sokkal nagyobb, mint a te kulesod!

— Akkor meg kell nagyobbítanom a kulesot!

Ismét hallatszott az ezüstnek pengése. Nem tudtam, nevesek-e vagy bosszankodjam. Ez a Hálef nagyon élelmes portás lett!

— Három para. No már akkor megkérdezhetem, hogy mit akarsz az effendinek mondani?

— Hogy jöjjön el és hozza magával a bübajos orvosságot.

— Ember! mi jut eszedbe! Három nyomorult paraért rábeszéljem, hogy odaajándékozza azt a híres orvosságot, melyet minden új hold éjjelén egy fehér tündér hoz neki?!

— Igaz ez?

(Folyt. köv.)

## T Á V I R A T O K.

### A pápa és Magyarország.

Róma, okt. 3. (Saját tud. táv.) A Corriere jelentése szerint a Mihály-rendnek Bécsben azt üzente volna a pápa Agliardi nuncziussal, hogy a novemberre tervezett római bucsujárást halasztásuk el, mert manapság a hangulat Rómában Ausztria-Magyarországra nem kedvező.

### Zelenka főrendiházi tagsága.

Budapest, okt. 3. (Saját tud. táv.) Zelenka Pál ág. ev. püspök főrendiházi tagsága megszűntnek tekinthető, a mit Bánffy Dezső báró miniszterelnöknek a főrendiházban tett mai kijelentése is bizonyít. Azokat, a kik kezdetben abban a véleményben voltak, hogy Zelenka Pál ujraválasztása folytán megtarthatja helyét a főrendek soraiban, teljesen meggyőzte feltevések helytelenségéről a következő három tény: 1. Zelenka Pál lemondása után a püspöki teendőket Tarnay Gyula végezte, 2. Zelenka Pált újra megválasztatása után újra installáltak és 3. Zelenka Pálnak pöspökké történt megvá-

lasztását, megerősítés végett a miniszteriumhoz újra felterjesztették. Zelenka Pál róda a főrendiházban, Müller Frigyes szász püspök lesz.

### A vallás szabad gyakorlata.

**Budapest, okt. 3.** (Saját tun. táv.) A vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatra vonatkozó képviselőházi izenetet, a főrendiház plenumának az elnökség nem jelentette be; a bizottsági tárgyalást mindazonáltal hétfőn megtartják, a plenum pedig e hó 18. és 23-a között fogja tárgyalás alá venni az utolsó egyházpolitikai javaslat hátralevő szakaszait. Ha tehát a belügyminiszter nem igen siettet a királyi meghívó leveleket, akkor az új főrendek aligha fognak a nekik szánt feladatnak megfelelni.

### A közigazgatási bíróság.

**Budapest, okt. 3.** (Saját tud. távir.) A közigazgatási bíróságról szóló javaslat változatlan alakban kerül a képviselőházban tárgyalásra. Az a híresztelés tehát, hogy a belügyminiszter az első folyamodású bíróságot a javaslatból kihagyja és a hatásköri részen is változtatni fog, nem felel meg a valóságnak. A kormány ragaszkodik a javaslat teljes szövegéhez, minthogy azonban nemcsak az egész ellenzik, de a szabadelvű párt egy része is aggodalmakat táplál az első folyamodású bíróságnak olyatén szervezése ellen, hogy a főispán legyen a bíróság elnöke, a kormány előre ki fogja jelenteni, hogy e kérdésben aláveti magát a Ház többsége határozatának és bele fog egyezni abba is, hogy az első folyamodású bíróság szervezése ezuttal egészen mellőztesék és csupán a legfelsőbb közigazgatási bíróság állíttassék fel.

### A kamatláb.

**Bécs, okt. 3.** (Saját tud. táv.) Az osztrák-magyar bank főtanácsának mai ülésén elhatározták, hogy a kamatláb további felemelésétől egyelőre eltekintenek.

### Tüntetés a szultán ellen.

**Konstantinápoly, okt. 3.** (Saj. tud. táv.) A porta által a különböző városrészekben tett óvintézkedéseket továbbra is fentartják. Ma délután Galatában több örményt tartóztattak le, mely alkalommal ismét véres összeütközések voltak. Igen sok üzlet zárva van. Ma délelőtt a keleti vasut összes örmény levélhordóit letartóztatták.

A kumkapui székesegyházban a legutóbbi véres eseményeket megelőzőleg egy leány által a patriarkához intézett beszédre ez azt válaszolta, hogy teljesen ismeri a nemzet szenvedéseit és óhajait.

S szíve mindig vérzik, hogy erre vonatkozó híreket kap és mindent megtesz, amit tehet. A patriarka válaszáat így végezte be: Nyugodjatok meg, bizzatok bennem és reméljétek, hogy szavatoknak a portánál és a hatalmaknál meghallgatást eszközöl ki, de ne feledjétek el, hogy keresztények vagyunk és hogy megváltónk türelemre intett bennünket. Legyetek tehát kitartók és térjétek haza. Isten áldjon és dédjen benneteket.

## Közgazdaság.

### A gazdasági számvitelről.

#### II. Vagyon leltár.

A gazdasági számadások egyik fontos részét a létező vagyonnak számbavétele képezi. A számbavételt rendszerint a gazdálkodás kezdetén és azután minden év végén fogatosítjuk, hogy ez által megtudhassuk a lefolyt gazdasági évben előállott gyarapodást, — avagy apadást, — s hogy láthassuk vagyonunknak azon értékét, melylyel a következő évet megkezdjük.

A számbavétel alkalmával a vagyon minden részét megbecsüljük, és tételenként egy leltárba vezetjük.

Könnyebb áttekintés végett a vagyon leltárt bizonyos csoportokra osztjuk fel, hogy ez által az egymű dolgok értékét külön-külön is megláthassuk.

Ilyen csoportok lehetnek:

a) földbirtok, művelési ágak szerint felsorolva;  
b) épületek;  
c) élő állatok, faj-, kor- és nem szerint kimutatva;

d) gépek és eszközök;  
e) magtári készletek;  
f) takarmány és anyag készletek;

g) kint levő követeléseink világos megjelölésével azok eredetének, a fizetési határidőnek, kamatlábnak és egyéb mellékkörülményeknek és végül

h) felsorolandók a gazdaságot terhelő összes tartozások, a fizetési határidők és más kötelezettségek feltüntetésével.

Minthogy a leltározással, vagyonunk elhelyezéséről és állapotáról, valamint annak értékéről akarunk meggyőződést szerezni, önként következik, hogy a leltár készítésnél az egyes vagyonrészek értékének meghatározását a legnagyobb lelkiismeretességgel és gondossággal kell végezni, mert a vagyon igazi értékét csak akkor tudhatjuk meg, ha annak minden egyes részét a valódi értékével sorozzuk a leltárba. Ugyanazért a vagyon minden egyes részét külön-külön meg kell vizsgálni és azoknak értékét részint becslési, részint egyéb adatok alapján, s az illető tárgyak használhatóságának mérve szerint kell feljegyezni.

A leltári becslésnél a következő módon járunk el:

a) a földbirtok becslését a vételár, a létező forgalmi érték, vagy végül a kataszteri osztályozás alapján állapíthatjuk meg — és ezen érték, ha csak a birtok kiterjedésében nem változott, — a leltárban állandóan megmarad.

b) az épületek becslését az előállítási költség alapján állapítjuk meg és abból évi elhasználás czimén az épület szilárdságához mérten 2—10%-ot ütünk le évenként.

c) az élő állatok becslésénél az első leltározás alkalmával vagy a beszerzési ár, vagy a piaci viszonyok határoznak. Értékesebb jószágok, mint p. o. lovak, kiváló tenyésztő állatok darabonként becslendők, míg a nagyobb számban létező állatok, így a sertések, birkák, gulyabeli növendék jószág csoportonként, falkánként is becslendők. Az élő állatok értékéből tökeopás czimén az igazi állatoknál 10—12%-ot szoktak levonni, míg a tenyésztő állatok értékéből e czimén mit sem vonunk le, mert az elhasználást a gazdaság rendszerint maga pótolja.

d) a gépek és eszközök becslésénél a legtöbb esetben ismeretes beszerzési ár veendő alapul, és ebből a töke elhasználás czimén évenként a gépek minősége szerint bizonyos százalékat kell levonni. Így p. o. a cséplőgépek 5 százaléka, a vetőgépek 7—8 százaléka, az arató-, kaszáló-, gyűjtőgépek 8—16 százaléka, szecskavágók, repavágók, járgányok 7—8 százalékkal szoktak évenként kevesebb értékben leltárba vétetni.

Ekék, boronák, szekerek és kisebb kézi eszközök, melyeket a gazdaság rendszerint saját erejéből tud használható állapotban fentartani — és sok esetben egészen felújítani — rendszerint az első leltározás alkalmával felvett értékben szerepelhetnek, feltéve, ha azok

tényleg jó karban tartására elég gond fordított.

e) magtári készletek becslésénél vagy a helyi árakat szokták alapul venni és ekkor az évenként változó árak szerint változik a magtári készlet értéke is, vagy sokkal helyesebben a környéken elérhető átlagos árak vétetnek figyelembe és ez esetben a magtár készletek egység árai nem változnak.

f) a takarmány készletek becslésénél több eljárás van szokásban. Becsülni lehet a piaci árak, — az előállítási költség — és a takarmányoknak tápláló értéke alapján — viszonyítva azt a gabona félék tápláló értékéhez.

A piaci árak szerint való becslés csak kivételes esetben vihető keresztül és nem is egészen megbízható, mert a takarmány fogyasztás korlátozott volta az árakat csak addig szabályozza, míg a kínálat normális. Nagy kínálat az árakat tetemesen csökkenti és sokszor az előállítási költségen alul is lenyomja.

A táplálórérték alapján való becslés complicált és hosszadalmas számítással jár és ennek dacára végeredményében nem eléggé megbízható.

A legezelszerűbb az előállítási költség alapján való érték meghatározás. Ez esetben felszámítandó a földbér, az általános kezelési költség, — és az illető takarmány összes betakarítási költségei, melyek összege együttvéve adja az illető takarmány előállítási értékét, azt, t. i. amibe a gazdának került.

A készletben levő egyéb anyagok, mint szerszámfa, vas, tüzelőanyag, só és egyéb a beszerzési áron veendő fel.

Sem a magtári, sem a takarmány és anyag készletek értéke után tökeopás nem számítatik, amennyiben azt a gazdaság önértékéből évről-évre felújítja.

A gazdaságban elhelyezett vagyon egyrésze részint a termelés, a szaporodás, avagy a vétel útján, — részint az eladás, az elhullás, vagy elhasználás következtében úgy mennyiségileg, mint értékében folytonosan változik, és éppen azért szükséges a gazdaság vagyonát évenként újra leltározni.

Kétségtelenül fontos munkát valamely gazdaságnak első leltározása, a mikor a vagyon kezdő értékét állapítjuk meg, — de éppen olyan fontos — és sokkal nehezebb az utánna következő évenként való leltározás, mert ennek a kezdő leltárral való egybevetése fogja megmutatni, hogy a gazdaság vagyonilag hogy áll?

Szükséges azért az év folyamán felmerült változásokat, melyekről a folyó számvitel fog adatokat szolgáltatni — a vagyon minden részénél figyelembe venni. Nevezetesen

a) a földbirtok átlagában vétel vagy eladás útján történt változás a leltárban híven kiteendő.

b) az épületek leltárába az új épületek az előállítási költséggel veendő fel és viszont törölendők az elbontott épületek értékei s levonandók az elhasználási százalékok.

c) az élő állatok értékét a beállott változás szerint a következő módon állapítjuk meg:

Valamely gazdaságnak az év elején volt p. o. 50 darab ökör s az darabonként 120 forintjával becsülve a leltárban szerepelt 6000 frt értékkel.

Az év folyamán beszerzett 12 ökröt 160 frtjával s ezért fizetett 1920 frtot; majd később egy elhullott ökör helyett is vett egy darabot s ezért fizetett 150 frtot. Összesen 8070 frtba volt az 6 ökör állománya. Amde ebből az év folyamán eladott 12 drb mustra ökrért befolyt p. o. 1200 frt, valamint a tökeopásra az eredeti 6000 forint érték 10%-át és végül az elhullott ökrnek 120 forint értékét mint vesztéséget leszámitva az év végén levő 50 drb ökrnek értéke 6150 frt leend.

Hasonló eljárás követendő a többi élőállat érték megállapításánál is és általában óvakodni kell a jószág-állománynak a hullámzó piaci árak szerint való becslésétől, mert a sokszor csak rövid ideig tartó áremelkedés vagy csökkenés következtében a vagyon értéke vagy túl magasán vagy felette alacsonyan lesz kimutatva. Éppen azért azon becslés a leghelyesebb, melynek adatait saját számadásaink szolgáltatják.

d) A gépek leltározásánál az év folyamán vettek a beszerzési áron folytatólag bejegyez-  
tetnek; az év folyamán haszonvehetetlenné vált  
eszközök és gépek értéke egészen töröltetik, —  
és az így megmaradó összeg levonván belőle,  
a megállapított kopási százalék — képezi a  
gépeknek és eszközöknek az év végén való ér-  
tékét.

Az így elkészített vagyonleltárból ismer-  
hetjük meg vagyonunk értékét, annak elhelye-  
zését s végül az éven át történt gyarapodást  
vagy apadást.

— **A világ bortermelése.** A bordeauxi kiál-  
lítás alkalmából hivatalos kimutatás jelent meg,  
mely igen érdekes adatokat tartalmaz a világ bor-  
termelésére nézve. Ez adatok szerint a szőlőtermel-  
és a legutóbbi években sok millió hektoliterrel  
szaporodott. Ez idő szerint 130,000,000 hekto-  
literre becsülik, általánosságban azonban a fogyasz-  
tás a legutóbbi husz esztendő alatt nem fejlődött  
ebben az arányban. Jellemző, hogy éppen a fil-  
loxera pusztítása adta meg a lökést a szőlőtermel-  
és nagyobb mérvű fejlesztésére jelentékeny mérvű  
új beültetésekre. Mindenütt, különösen Ausztrália  
és Kaliforniában francia vesszőt ültettek a nél-  
kül, hogy sikerült volna minőség tekintetében azt  
a sikert elérni, mint a szőlővessző saját hazájában.  
Franciaország e mult évben elért 39 millió  
hektoliterrel még mindig az első helyet foglalja  
el; második helyen áll Olaszország 24 millió  
hektoliterrel, míg Ausztria-Magyarország csak a ha-  
todik helyet foglalja el, mert mennyiség tekintetében  
előtte állanak meg Spanyolország, Portugália és Né-  
metország. Magyarországon a szőlőterületek rekon-  
struálása még nem jutott annyira, hogy a termelés  
a régi mennyiséget elérje. Vidékek szerint Gironde

megye, a bordeauxi bortermelés központja első helyen  
áll, mert 150.000 hektár van beültetve. A mult évi  
szüret alkalmával 2,333.996 hektolitert természet-  
tek és különösen kiemelendő, hogy a fajok megvá-  
logatásánál különös tekintettel vannak nem a meny-  
nyiségre, hanem a bor jóságára.

#### A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. október 2.

Budapest, október 2. I. Készárúüzlet. Buzát ma  
bőven kínáltak, a vételkedv korlátozott volt és szilárd  
irányzat mellett 35.000 q. hazai buza kelt el 2 1/2 krral olcsó  
árakon vásároltak.

Tiszavidéki 200 q. 81.8 k. 6.75 frton.  
Idegen buzában 3000 q. 77 k. 6.47 1/2 frt  
Rozs irányzata szilárd, ára néhány krral csökkent  
ára 5 krral emelkedett Budapesten.  
Tengeri és árpa irányzata lanya és csekély forgalmu.  
Zab irányzata tartott. Elkelt 100 q. 5.90 1/2 frton.

Mai hivatalos jegyzék effektív árakban.

| B u z a         |                           |              |       |                           |              |       |  |
|-----------------|---------------------------|--------------|-------|---------------------------|--------------|-------|--|
| F A J           | Minős.<br>súly<br>hektol. | 100 kgr. ára |       | Minős.<br>súly<br>hektol. | 100 kgr. ára |       |  |
|                 |                           | frttól       | frtig |                           | frttól       | frtig |  |
| Bánsági — — —   | 78                        | —            | —     | 79                        | —            | —     |  |
| » — — —         | 80                        | —            | —     | 81                        | —            | —     |  |
| » — — —         | 82                        | —            | —     | —                         | —            | —     |  |
| Tiszavidéki — — | 78                        | 6.15         | 6.25  | 79                        | 6.25         | 6.35  |  |
| » — — —         | 80                        | 6.30         | 6.40  | 81                        | 6.35         | 6.45  |  |
| » — — —         | 82                        | 6.50         | 6.55  | —                         | —            | —     |  |
| Pestvidéki — —  | 78                        | 6.10         | 6.20  | 79                        | 6.20         | 6.30  |  |
| » — — —         | 80                        | 6.25         | 6.35  | 81                        | 6.30         | 6.40  |  |
| » — — —         | 82                        | 6.45         | 6.50  | —                         | —            | —     |  |
| Féjérmegyei — — | 78                        | 6.10         | 6.20  | 79                        | 6.20         | 6.30  |  |
| » — — —         | 80                        | 6.25         | 6.35  | 81                        | 6.30         | 6.40  |  |
| » — — —         | 82                        | 6.45         | 6.50  | —                         | —            | —     |  |
| Bácskai — — —   | 78                        | —            | —     | 79                        | —            | —     |  |
| » — — —         | 80                        | —            | —     | 81                        | —            | —     |  |
| » — — —         | 82                        | —            | —     | —                         | —            | —     |  |

**II. Határidő üzlet.** Amerikában a készletek apadó-  
ban vannak, a miért 2 1/2 centes árajavulást jelentett,  
minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral.  
Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek  
folytán 2—3 krral csökkentek.

Előfordult kötések: buza őszre 6.27—6.30 frt,  
rozs őszre 5.66—5.68 frt, tengeri 1896. máj.—júniusra  
4.42—4.47 frton, zab őszre 5.57—5.61 frt, káposzta-repeze  
szeptemberre 11.10—11.15 forinton.

Záratkor maradtak: buza őszre 6.28—6.30 frt, buza  
tavaszra 6.75—6.76 frt, rozs őszre 5.64—5.66 frt, rozs  
tavaszra 6.04—6.05 frt, tengeri szeptember—októberre  
5.40—5.49 frt, tengeri 1896. május—júniusra 4.44—4.45  
frt, zab őszre 5.58—5.60 frt; zab tavaszra 5.85—5.86 frt,  
káposztarepeze szeptemberre 9.50—9.55 frt, káposzta-  
repeze augusztus—szeptemberre 11.—11.05 frt.

#### Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. október 3-án.

|                                               |   |   |   |   |        |
|-----------------------------------------------|---|---|---|---|--------|
| Magyar aranyjárdék 4%                         | — | — | — | — | 121.80 |
| Magyar koronajárdék                           | — | — | — | — | 99.40  |
| Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%         | — | — | — | — | 124.—  |
| Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%         | — | — | — | — | 100.75 |
| Magyar keleti vasuti államkötvény 1876 ból    | — | — | — | — | 121.25 |
| Magyar földterhermentesítési kötvény 4%       | — | — | — | — | 97.75  |
| Italmérségi jog megváltási kötvény            | — | — | — | — | 100.25 |
| Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény  | — | — | — | — | 98.75  |
| Magyar nyeresemény sorsjegy-kölcsön           | — | — | — | — | 158.60 |
| Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön | — | — | — | — | 147.—  |
| Osztrák járdék papírban                       | — | — | — | — | 100.75 |
| Osztrák járdék ezüstben                       | — | — | — | — | 101.—  |
| Osztrák járdék aranyban                       | — | — | — | — | 121.50 |
| Osztrák korona járdék                         | — | — | — | — | 101.—  |
| 1860. osztr. államsorsjegyek                  | — | — | — | — | 153.—  |
| Osztrák-magyar bankrészvény                   | — | — | — | — | 1066.— |
| Magyar hitelbank részvény                     | — | — | — | — | 488.75 |
| Osztrák hitelintézet részvény                 | — | — | — | — | 406.90 |
| Osztrák-magyar államvasuti részvény           | — | — | — | — | 395.50 |
| 20 frankos arany (Napoleon d'or)              | — | — | — | — | 952.—  |
| Német birodalmi márka                         | — | — | — | — | 58.80  |
| London vista                                  | — | — | — | — | 120.20 |
| Paris vista                                   | — | — | — | — | 47.55  |
| 20 márkás arany                               | — | — | — | — | 11.76  |

# Elvemhez

# hűen

eladom kizárólag a legjobbat, legolcsóbb szabot. árak mellett, u. m.

egy téll kabátot valódi perzsiáner gallérral 20 frt,  
„ őszi felöltőt . . . . . 10 „  
„ férfi öltönyt . . . . . 14 „  
„ fiu öltönyt . . . . . 8 „ 50 kr.  
„ gyermek öltönyt . . . . . 4 „ 50 „

Mind jótállva, tiszta gyapjuszövetből!

Legnagyobb választék!

Pontos és őszinte kiszolgálás!

(231) 7—10

Meg nem felelő árak kicseréltetnek!

Alapított  
1845-ben.

## NEUMANN M.

Alapított  
1845-ben.

férfi-, fiu- és gyermek ruha áruháza NAGYVÁRADON,

CSAKIS Kishídő, Lévy-palota.

Raktárak a monarchia minden nagyobb városában!

Czégem hasonnevű czégekkel össze nem tévesztendő!